

předměty lidského vědění, následují po sobě stejným způsobem, a že, když se jen vyhneme tomu, přijímat nějakou věc nepravdivou za pravdivou, a když zachováváme vždy pořádek, jakého je potřebí k vyvozování jedněch z druhých, nemůže být nic tak vzdáleného, aby se toho nakonec nedosáhlo, ani tak skrytého, aby to nebylo objeveno.³¹ Nebylo pro mne příliš nesnadné najít ony věci, jimiž bylo potřebí začít: neboť jsem již věděl, že jsou to věci nejjednodušší a nejsnáze poznatelné; a vida, že mezi všemi těmi, kteří předtím hledali pravdu ve vědách, toliko matematikové byli s to nalézt určité důkazy, tj. určité jasné a evidentní důvody, nikterak jsem nepochyboval o tom, že je nutno počít těmi, kterými se oni zabývali; nesliboval jsem si od nich ovšem žádný jiný prospěch než ten, že si můj duch zvykne poznávat pravdu a neuspokojovat se falešnými důvody. Avšak neměl jsem v úmyslu se pokoušet, abych si proto osvojil všechny jednotlivé vědy, jež se obvykle nazývají matematické;³² a vida, že se všechny tyto vědy, ačkoli jsou jejich předměty rozdílné, shodují, pokud berou v úvahu toliko různé vztahy nebo poměry, jež jsou v nich, pokládal jsem za lepší, obírat se jen těmito vztahy všeobecně a brát při tom v úvahu jen takové předměty, jež by byly s to usnadnit mi jejich poznání;³³ a dokonce je nikterak na tyto předměty nevázat, aby bylo možno je aplikovat tím lépe potom na všechny ostatní, jimž by vyhovovaly. Potom uvědomiv si, že bude nutno k jejich poznání zkoumat leckdy každý zvlášť; a jindy jen zapamatovat si je nebo obsáhnout několik z nich najednou: myslil jsem, že pro lepší zkoumání každého jednotlivě musím si je představovat jako poměry přímek, protože jsem nenalezl nic prostšího, ani nic, co bych mohl zřetelněji představit své obrazotvornosti a svým smyslem; avšak že pro pamatování nebo pochopení několika z nich najednou je nutno označit je několika, pokud možno nejkratšími symboly početními;³⁴ a že si tímto způsobem vypůjčím vše, co je nejlepší v geometrické analýze a v algebře, a opravím všechny chyby jedné druhou.

A vskutku se odvažuji říci, že přesné zachovávání toho mála pravidel, jež jsem si zvolil, mi tolik usnadnilo řešení všech otázek, jež tyto dvě vědy zabírají, že jsem ve dvou nebo třech měsících, v nichž jsem je zkoumal, počal od nejjednodušších a nejvšeobecněj-

ších věcí a používaje každé pravdy, kterou jsem nalezl, jako pravidla, jež mi pak pomáhalo nalézat pravdy další, nejen dovedl rozřešit mnohé otázky, které jsem kdysi pokládal za velice nesnadné, nýbrž že se mi nadto nakonec zdálo, že dokážu určit dokonce i u těch, jejichž řešení neznám, jakými prostředky a do jaké míry je možno je rozluštit.³⁵ Nebudete mne snad tedy pokládat za příliš marnivého, uvážíte-li, že existuje jedna pravda o každé věci, a kdokoli ji nalezne, ví o ní tolik, kolik lze o ní vědět; například dítě, znalé aritmetiky, učinivše součet podle pravidel, může být jisto, že nalezlo v onom součtu, o který mu šlo, vše, co lidský duch může nalézt. Vždyť přece metoda, učící zachovávat správný postup a vyčíst přesně všechny podmínky toho, co hledáme, obsahuje vše, co dodává jistoty pravidlům aritmetiky.

Avšak nejvíc uspokojovala mne tato metoda tím, že jsem byl ubezpečen, že užívaje jí, užívám ve všem svého rozumu, ne-li dokonale, aspoň podle svých možností; že nadto, řídě se jí, jsem cítil, že si můj duch poněmáhle zvyká chápat jasněji a zřetelněji předměty, kterými se zabývá; a že, neomeziv tuto metodu na žádnou látku vybranou, hodlal jsem ji aplikovat se stejným užitekem na problémy ostatních věd, jak jsem učinil v problémech algebraických. Ne že bych se byl proto odvažil prozkoumávat hned všechny ony problémy, které by se naskytly; neboť to by již bylo odporovalo postupu, jež metoda předpisovala. Avšak dbaje toho, že jejich zásady musí být všechny vypůjčeny z filozofie, v níž jsem jistých zásad posud nenacházel, domníval jsem se, že je především potřebí, abych se snažil o stanovení takových zásad ve filozofii; a ježto tato věc je nejdůležitější věcí na světě a nutno se při ní nejvíce obávat přenáhlenosti a zaujatosti, měl jsem za to, že se nesmím o to pokusit, pokud jsem nedosáhl mnohem zralejšího věku, než bylo třiatdvacet let, kolik jsem tehdy měl, a pokud bych napřed nestrávil mnoho času v přípravách k tomu, jednak vymyčije ze svého ducha všechny špatné názory, jež jsem si předtím osvojil, jednak sbíraje četné zkušenosti, jež by byly pak látkou k mým úvahám, a cviče se neustále v metodě, kterou jsem si přikázal, abych se v ní víc a více utvrzoval.